

**ANALISIS STRUKTURAL PADA KUMPULAN PUISI *BUAH RINDU*
KARYA AMIR HAMZAH SEBAGAI ALTERNATIF BAHAN AJAR
BAHASA INDONESIA DI KELAS X SMA**

ABSTRAK

Struktural puisi mengkaji puisi yang lebih menekankan telaah terhadap unsur pembangun puisi sebagai sebuah kesatuan yang utuh. Pada bagian ini, penulis melakukan penelitian struktural fisik memiliki aspek diksi, imaji, bahasa figuratif, kata konkret, ritme, dan rima. struktural batin memiliki aspek tema, nada, rasa, dan amanat. Penelitian ini berjudul “Analisis Struktural pada Kumpulan Puisi *Buah Rindu* Karya Amir Hamzah sebagai Alternatif bahan ajar Bahasa Indonesia di Kelas X SMA”. Berikut penulis mengajukan beberapa fokus permasalahan (1) Bagaimana struktur fisik puisi pada *Buah Rindu* karya Amir Hamzah? (2) Bagaimanakah struktur batin pada *Buah Rindu* karya Amir Hamzah? (3) Bagaimanakah hasil penelitian dapat dijadikan sebagai alternatif bahan ajar Bahasa Indonesia? Metode yang digunakan dalam penelitian adalah kualitatif yang bersifat deskriptif. Metode ini menggunakan situasi, fenomena, ataupun informasi yang berkaitan dengan kehidupan sosial masyarakat sumber yang terdapat pada penelitian ini adalah sumber primer dan sumber sekunder, teknik pengumpulan data yang dilakukan melalui telaah pustaka, dokumentasi, dan analisis data. Hasil analisis ini adalah (1) Puisi yang dipilih melalui teknik simple random sampling sehingga hanya 10 puisi yang dianalisis dari 28 puisi (2) Struktural fisik puisi, memuat segala aspek yaitu diksi, imaji, gaya bahasa, kata konkret, rima, dan tipografi, dan struktural batin puisi memuat segala aspek yaitu tema, perasaan penyair, nada, amanat (3) Modul bahan ajar struktural fisik dan struktural batin dalam teks puisi sudah dibuat dan divalidasi oleh guru di bidang ahli Bahasa Indonesia maka hasil penilaian 75-99 dengan kategori “baik” dan sudah layak digunakan sebagai alternatif bahan ajar Bahasa Indonesia.

Kata Kunci: Analisis, struktural fisik, struktural batin, puisi, dan bahan ajar

**A STRUCTURAL ANALYSIS THE COLLECTION OF POETRY BUAH
RINDU BY AMIR HAMZAH AS AN ALTERNATIVE INDONESIAN
TEACHING MATERIAL IN CLASS X SMA**

ABSTRACT

Structural poetry examines poetry that emphasizes the study of the building elements of poetry as a unified whole. In this section, the writer conducts a physical structural research which has aspects of diction, imagery, figurative language, concrete words, rhythm and rhyme. Inner structure has aspects of theme, tone, taste and message. This study is entitled "Structural Analysis of Amir Hamzah's Collection of Fruit of Rindu Poetry as an Alternative to Indonesian Language Teaching Materials in Class X SMA". In the following, the author proposes several focus issues (1) What is the physical structure of the poem in Buah Rindu by Amir Hamzah? (2) What is the inner structure of Amir Hamzah's Buah Rindu? (3) How can the research results be used as an alternative to Indonesian language teaching materials? The method used in this research is descriptive qualitative. This method uses situations, phenomena, or information related to the social life of the community. The sources contained in this study are primary sources and secondary sources. Data collection techniques were carried out through literature review, documentation, and data analysis. The results of this analysis are

(1) The poems were selected through simple random sampling technique so that only 10 poems were analyzed out of 28 poems (2) The physical structure of the poetry, including all aspects, namely diction, images, language style, concrete words, rhymes, and typography, and the inner structure of the poem contains all aspects, namely the theme, the poet's feelings, the tone, the message (3) The physical structural and inner structural teaching material modules in the poetry text have been made and validated by teachers in the field of Indonesian language experts, the results of the assessment are 75-99 with the category " good" and is suitable for use as an alternative to Indonesian language teaching materials.

Keywords: Analysis, physical structure, inner structure, poetry, and teaching materials.

ANALISIS STRUKTURAL KOLEKSI AMIR HAMZAH DINA SAJAK BUAH LUNGKAP JADI ALTERNATIF BAHAN PANGAJARAN BASA SUNDA DI KELAS X SMA

RINGKESAN

Puisi struktural nalungtik puisi anu nekenkeun ulikan ngeunaan unsur-unsur pangwangun puisi sacara gembler. Dina ieu bagian, nu nulis ngalaksanakeun panalungtikan struktural fisik nu mibanda aspék diksi, citraan, figuratif basa, kecap kongkrit, wirahma jeung rima. Struktur batin miboga aspék téma, nada, rasa jeung amanat. Ieu panalungtikan dijudulan “Analisis Struktural Kumpulan Buah Puisi Rindu Karya Amir Hamzah Minangka Alternatif Bahan Pangajaran Basa Sunda di Kelas X SMA”. Di handap ieu, panulis ngajukeun sababaraha pokus (1) Kumaha struktur fisik sajak dina Buah Rindu karya Amir Hamzah? (2) Kumaha struktur batin Buah Rindu karya Amir Hamzah? (3) Kumaha hasil panalungtikan bisa dijadikeun alternatif bahan ajar basa Indonésia? Méthode anu digunakeun dina ieu panalungtikan nya éta méthode déskriptif kualitatif. Ieu méthode ngagunakeun situasi, fénoména, atawa informasi anu patali jeung kahirupan sosial masarakat. Hasil tina ieu analisis nya éta (1) Sajak dipilih ngaliwatan téknik simple random sampling sahingga ngan 10 sajak anu dianalisis tina 28 sajak (2) Struktur fisik puisi ngawengku sakabéh aspék nya éta diksi, gambar, gaya basa, kecap kongkrit, guguritan, jeung tipografi, sarta struktur batin sajak ngandung sakabéh aspék, nya éta téma, rasa panyajak, nada, amanat (3) Modul bahan pangajaran struktural fisik jeung struktur batin dina téks puisi miboga geus dijieun jeung divalidasi ku guru dina widang ahli basa Indonésia, hasil peniléyan 75-99 kategori “alus” jeung cocog pikeun dijadikeun alternatif bahan pangajaran basa Indonésia.

Konci: Analisis, struktur fisik, struktur batin, puisi, jeung bahan ajar.